

รูปแบบการดำเนินงานพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ The Development model for Reproductive Health District at Muang District, Bungkan Province

ธาราทิพย์ เมืองแทน¹ สงครามชัย ลีทองดี² และเชิดพงษ์ มงคลสิทธิ์³

Tharathip Muangthean¹, Songkhamchai Leethongdee² and Cherdpong Mongkolsin³

หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2,3}

Master of Public Health, Faculty of Public Health, Mahasarakham University^{1,2,3}

Corresponding author, E-mail: Thara_pat@hotmail.com¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ประชากรศึกษาประกอบด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ครูผู้รับผิดชอบงานสุขศึกษา เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากโรงพยาบาลชุมชนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขเยาวชนแกนนำ จำนวนจำนวน 55 คนกระบวนการศึกษาประกอบด้วยการวิเคราะห์ปัญหาการวางแผนแก้ไข้ปัญหา การปฏิบัติการและการติดตามประเมินผลเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการตอบแบบสอบถาม การสังเกตและการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ความถี่ ร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาบริบทของพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป 2) แต่งตั้งคณะกรรมการอนามัยการเจริญพันธุ์ 3) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 4) จัดทำแผนปฏิบัติการ (Action plan) 5) ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ 6) นิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงาน 7) สรุปผลการประเมิน 8) การจัดประชุมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 9) สรุปปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานและวางแผนในการแก้ไขปัญหาในวงรอบต่อไป กระบวนการดังกล่าวนำไปสู่การมีรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ ที่เหมาะสม และผ่านเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐาน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขซึ่งมีปัจจัยแห่งความสำเร็จทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้ 1) สร้างความรู้และความเข้าใจเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ 2) สร้างสื่อเพื่อรณรงค์ประชาสัมพันธ์ 3) ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค 4) สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณซึ่งมีการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ โดยสร้างความรู้ความเข้าใจและความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนเป็นพื้นฐานในกระบวนการจัดการ และมีหน่วยงานรัฐระดับพื้นที่สนับสนุนงบประมาณและวิชาการ โดยยึดหลักการทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ ให้ผ่านเกณฑ์และมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : อำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ ; การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ; ภาคีเครือข่าย ; การตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ABSTRACT

The Development model for reproductive health district is an operation based on integration which with the sustainable development should join the role together between community and official organizations. This operation research aims to study the Development model for Reproductive Health at Muang District ,Bungkan Province to pass the standard from the Department of Public Health and the Ministry of Public Health ; by studying on example of 55 people. The 3 Bungkan teachers who are responsible for reproductive health / sex education and health education, Major of Bungkan District and Major of Visit District. representative from the headman of the village or community and health volunteers of 20 people, health officials from Muang District Health Promoting hospital of 14 people , the health officials from Bungkan Hospital and Provincial Public Health office of 6 people , the representative of mainstay youth from Muang District of 10 people. The study procedures are problem analysis, problem planning, operation , evaluation ,collecting data by question, observation and interview, analyzing data by description statistics such as frequency, percentage ,average, standard deviation and quality data to be used by content analysis.

The researches found out the Development model for Reproductive Health has steps as follows :
1. Studying context of target area and collecting general data, 2. Appointing Reproductive Health committee, 3. Setting work-shop conference, 4. Creating action plan, 5. Following operation plan, 6. Supervising and evaluating the results, 7. Concluding an assessment, 8. Meeting for interchange and learning, 9. To summing up the problem, obstruction on proceeding and planning to result the problem for the next cycle . The abovementioned procedure needs to be a proper Development model for Reproductive Health and to pass the standard from the health department and the Ministry of health. Factors of success for this operation arecomposed of 1.Conducting knowledge and understanding against reproductive health. 2. Creating medaifor information campaign.3 Health promotion and prevention of disease. 4. Supporting resource and buget; these have the Development model for Reproductive Health by creating knowledge comprehension to the family and community base as a managing procedure , and having governmental/ organization to support inbudget, knowledgment and holding a principle to participate by party network at a balanced level , in order to develop the model for Reproductive Health to pass performance and criterion.

Keywords : Reproductive Health District ; The participation of the family and community ; Party Network; Unplanned pregnancy

บทนำ

ขณะนี้พบว่าวัยรุ่นและเยาวชนทั่วโลกที่เข้าไปข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศในลักษณะต่างๆ มีจำนวนมากกว่าในอดีต โดยพบว่าแนวโน้มการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรเพิ่มขึ้น ผลกระทบที่ตามมาคือ การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม การแท้ง การทอดทิ้งบุตร การติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมในวัยรุ่น มีสาเหตุสำคัญ คือ การไม่คุมกำเนิด หรือมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกัน และยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่อง การคุมกำเนิดที่ถูกต้องซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ต้องดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายโดยภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน มีคณะทำงานกำหนดนโยบาย จัดทำแผนและนำแผนสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในระดับชุมชน ให้ความสำคัญกับครอบครัว สถานศึกษา และสถานบริการสาธารณสุข ให้สามารถร่วมกันดำเนินงานส่งเสริม ป้องกัน ตลอดจนดูแลสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชน และพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ การพัฒนาอนามัยการเจริญพันธุ์ แห่งชาติฉบับที่ 1 (2553-2557) รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนให้เกิดทุกระบบปลอดภัยและมีคุณภาพด้วยการส่งเสริมให้คนทุกเพศทุกวัย มีอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ดีโดยยึดหลักความสมัครใจเสมอภาคและทั่วถึงเพื่อเป็นพลังประชาชน สร้างประเทศให้รุ่งเรืองมั่นคงและมั่นคงสืบไปซึ่ง อนามัยการเจริญพันธุ์ หมายถึง อำนาจที่ดำเนินงานเรื่องเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชน โดยบูรณาการและเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรพื้นที่ในงานอนามัยวัยรุ่นทั้งสถานบริการสาธารณสุข ครอบครัวและชุมชน [1]

จังหวัดบึงกาฬผ่านเกณฑ์ประเมินอนามัยการเจริญพันธุ์ไปแล้ว 4 อำเภอ คือ อำเภอปากคาด อำเภอศรีวิไล อำเภอเมืองโขงหลวง อำเภอเซกา และอีก 4 อำเภอที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคือ อำเภอเซกา อำเภอพรเจริญ อำเภอนากลาง และอำเภอเมืองบึงกาฬ ซึ่งมีการประเมินตนเองตามคู่มืออนามัยการเจริญพันธุ์ มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ คือ 1) อำเภอ 2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 3) ครอบครัว/ชุมชน 4) สถานศึกษา 5) สถานบริการสาธารณสุข ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข แล้วแต่ยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จากสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาอนามัยการเจริญพันธุ์แห่งชาติ [2] ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนา รูปแบบการดำเนินงานอนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัด

บึงกาฬโดยใช้คู่มือการดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาแบบการพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพอำเภอเมือง จังหวัด บึงกาฬ ให้ผ่านเกณฑ์การประเมิน อำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาบริบทการดำเนินงานพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอ เมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอ เมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ
3. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอ เมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จการดำเนินงานตามรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอ เมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

ขอบเขตการวิจัย

1. พื้นที่การศึกษาคือ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ
2. ด้านประชากร ได้แก่ ผู้รับผิดชอบงานอนามัยวัยรุ่นและการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นจาก องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นโรงเรียน สถานบริการสาธารณสุข และตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุข ในเขตอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ
3. ด้านระยะเวลาดำเนินการวิจัย ระหว่าง 1 มิถุนายน 2558 ถึง 30 กันยายน 2558 รวมระยะเวลา 4 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis และ Mc

Taggart ซึ่งมีขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการประกอบด้วยการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) อย่างรอบคอบ เป็นระบบนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน และมีการสะท้อนกลับไปสู่กระบวนการวางแผน หรือกระบวนการปฏิบัติ การสังเกตเป็นวงรอบต่อไป โดยไม่มีที่สิ้นสุดและทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไปจนเกิดการพัฒนาดังกล่าว 4 ระยะ 8 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นการวางแผน (Planning) มี 3 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) ศึกษาบริบทพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูล 2) จัดประชุมชี้แจงการดำเนินงาน และ 3) จัดทำแผนปฏิบัติการ (Action plan)

ระยะที่ 2 ขั้นลงมือปฏิบัติงาน (Action) มี 1 ขั้นตอน คือ ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ

ระยะที่ 3 ขั้นการสังเกตผล (Observation) มี 2 ขั้นตอน คือ 1) นิเทศ ติดตาม สนับสนุนการดำเนินงานและ 2) ประเมินผลการดำเนินงาน

ระยะที่ 4 ขั้นการสะท้อนผล (Reflection) มี 2 ขั้นตอน คือ 1) สรุปผลการดำเนินงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ 2) สรุปปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากร คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน จำนวน 25 คน ประกอบด้วย

1. ครูผู้รับผิดชอบงานอนามัยการเจริญพันธุ์/สอนเพศศึกษา และสุขศึกษาโรงเรียนบึงกาฬ จำนวน 3 คน
2. นายกเทศมนตรีตำบลบึงกาฬและนายกเทศมนตรีตำบลวิศิษฐ์ จำนวน 2 คน
3. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตอำเภอเมืองบึงกาฬ จำนวน 14 คน
4. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากโรงพยาบาลบึงกาฬและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบึงกาฬ จำนวน 6 คน
5. ผู้นำชุมชนจำนวน 10 คน
6. อาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 10 คน
7. เยาวชนแกนนำ จำนวน 10 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการค้นคว้า การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล อาทิ วิทยานิพนธ์ พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ประกาศ บทความ วารสาร หนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆเกี่ยวกับอำเภอนาหมื่นการเจริญพันธุ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และ เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ มีรายละเอียด ดังนี้

ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร 2 ครั้ง คือ ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะข้อมูลทางประชากรที่ศึกษา เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับอำเภอนาหมื่นการเจริญพันธุ์ของอำเภอเมืองจังหวัดบึงกาฬ

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบ ใช้ทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการก้าวสู่อำเภอนาหมื่นการเจริญพันธุ์

ส่วนที่ 3 แบบวัดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอำเภอนาหมื่นการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายปิด (Closed-end question) และมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert - Type Scale) [3] มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงตัวเลือกเดียว

ส่วนที่ 4 แบบวัดความพึงพอใจต่อการดำเนินงานอำเภอนาหมื่นการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายปิด (Closed-end question) และมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert - Type Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงตัวเลือกเดียว

ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ตามแบบประเมินตนเอง
อำเภออานามัยการเจริญพันธุ์ ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบประเมิน มืองค์ประกอบตามเกณฑ์การประเมิน
5 ระดับประกอบด้วย 1) ระดับอำเภอ 2) ระดับองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น 3) ระดับครอบครัว/ชุมชน 4) ระดับสถานศึกษา
และ 5) ระดับสถานบริการสาธารณสุข

ชุดที่ 2 แบบบันทึกการประชุมการดำเนินงานตาม
แผนปฏิบัติ

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงปัญหา
อุปสรรค ข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการ
ดำเนินงาน

ชุดที่ 4 แบบบันทึกการประชุม เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บ
รวบรวมข้อมูลใน 2 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการประชุม
เชิงปฏิบัติการ และ 2) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ สรุปลงฉบับรายงานปัจจัยแห่ง
ความสำเร็จของการดำเนินงาน เพื่อบันทึกความคิดเห็น
ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะและแนวทางต่างๆจากมติที่
ได้ในการประชุมตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content
Validity) ในการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการศึกษา
ข้อมูลจาก ตำรา รายการวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว
นำมากำหนดกรอบการวิจัย นำเนื้อหา แนวคิดและทฤษฎี
มาสร้างข้อคำถามเป็นแบบสอบถาม แล้วตรวจสอบความ
ตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แบบสอบถามโดย
ผู้เชี่ยวชาญ และปรับแก้ไขจนถูกต้องและสมบูรณ์แล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยกำหนด
ขั้นตอนไว้ 2 ระยะคือ ระยะเตรียมการ และระยะปฏิบัติการวิจัย
ดังนี้

1. ระยะเตรียมการ ได้แก่

1.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำราต่างๆ เพื่อ
วิเคราะห์ สังเคราะห์รวบรวมความรู้แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา และสาเหตุของเรื่องที่จะศึกษา
ค้นคว้าวิจัย

1.2 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นการดำเนินงานพัฒนาอำเภอ
อานามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

1.3 ส่งโครงการวิจัย เสนอขอความเห็นชอบจากคณะ
สาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1.4 สร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือใน
การดำเนินงานวิจัยและเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและ
ขอความเห็นชอบจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1.5 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญในการ
ตรวจสอบเครื่องมือ หนังสือ ขอความอนุเคราะห์ที่ทดลองใช้
เครื่องมือ และหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมเครื่องมือ
เพื่อการวิจัย เสนอคณะบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม ลงนามเพื่อประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการดำเนิน
งานวิจัย

1.6 ติดต่อประสานงานคณะกรรมการอำเภออานามัยการ
เจริญพันธุ์ในระดับท้องถิ่นเทศบาลตำบลบึงกาฬและเทศบาล
ตำบลวิศิษฐ์ โรงเรียนบึงกาฬ ซึ่งเป็นพื้นที่เพื่อขอความร่วมมือ
ในการทำวิจัย

1.7 ติดต่อประสานงานเพื่อขอสนับสนุนสถานที่ในการจัด
ประชุมและดำเนินงานวิจัย

1.8 ติดต่อประสานงานบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.9 เตรียมกลุ่มประชากร โดยการสร้างสัมพันธ์กับ
บุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยสร้างความร่วม
มือในการดำเนินงานศึกษา โดยการแนะนำตนเอง ชี้แจงความ
มุ่งหมายการวิจัยให้ทราบ อธิบายให้เข้าใจ เปิดโอกาสให้ซักถาม
และให้เวลาสำหรับการตัดสินใจ เพื่อเข้าร่วมโครงการเป็นไป
ด้วยความสมัครใจ

2. ระยะปฏิบัติการวิจัย ได้แก่

2.1 ดำเนินการศึกษาบริบทพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป

2.2 แบบประเมินตนเอง

2.3 วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์การพัฒนาการ
ดำเนินงานการดำเนินงานพัฒนาอำเภออานามัยการเจริญพันธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

2.4 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน
พัฒนาอำเภออานามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ
ได้แก่ความรู้เรื่องอำเภออานามัยการเจริญพันธุ์ ปัญหาอุปสรรค
และข้อเสนอแนะการดำเนินการดำเนินงานพัฒนาอำเภออานามัย
การเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ โดยใช้แบบสอบถาม
และแบบสัมภาษณ์ กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.5 ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action plan) โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมโดยการก่อนประชุมให้ทำแบบทดสอบก่อนและประเมินตนเองตามเกณฑ์การประเมินอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์

2.6 ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ

2.7 นิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โดย ประเมินความรู้ ประเมินการมีส่วนร่วม และประเมินความพึงพอใจในการดำเนินงาน

2.8 สรุปผลการประเมิน

2.9 จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานและวางแผนในการแก้ไขปัญหาในวาระต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด (Max-Min)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ความรู้ การมีส่วนร่วม ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ก่อนและหลังการพัฒนา เลือกใช้สถิติทดสอบ t คือ Dependent t-test กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่รับสถิติ 0.05

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนในกิจกรรมการดำเนินการวิจัยแล้วนำข้อมูลที่ทำการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์หาค่าโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เสนอผลการวิจัยและการอภิปราย แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานบริบททั่วไป

การดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ได้มีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการงาน

อนามัยการเจริญพันธุ์โรงพยาบาลบึงกาฬ ซึ่งเป็นทีมสหวิชาชีพบูรณาการการทำงานและเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลประชาชนผู้มีปัญหาอนามัยการเจริญพันธุ์ให้ดีขึ้นตั้งแต่ปี 2556 ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2556 โดยมีผู้อำนวยการโรงพยาบาลบึงกาฬเป็นประธาน และหัวหน้างานสุขภาพจิตเป็นเลขานุการโดยใช้กลยุทธ์ ในการดำเนินงานโดยเน้นภาคีเครือข่ายในชุมชน จึงร่วมกับอำเภอเมืองบึงกาฬในการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬขึ้น ในปี 2558 คำสั่งที่ 205/2558 ลงวันที่ 28 พ.ค. 2558 ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของการพัฒนางานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ได้ดำเนินงานและจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงภายในและภายนอกหน่วยงานดังนี้

1. แผนงานและโครงการต่างๆ ในกลุ่มวัยรุ่นและวัยเจริญพันธุ์ มีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน โครงการกิจกรรม เกี่ยวกับการบริการด้านสุขภาพอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เป็นมิตรกับวัยรุ่น โดยวิเคราะห์สถานการณ์ร่วมกันกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ซึ่งพบปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น สารเสพติด การทำแท้ง ความรุนแรงทางเพศ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

2. การสนับสนุนด้านทรัพยากรซึ่งได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายจากท่านนายอำเภอเมืองบึงกาฬ และสาธารณสุขอำเภอเมืองบึงกาฬ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลบึงกาฬ ผู้อำนวยการโรงเรียนบึงกาฬ นายกเทศบาลตำบลบึงกาฬและตำบลวิศิษฐ์ และสนับสนุนงบประมาณ และบุคลากรในการดำเนินงาน

3. การดำเนินงานและการประเมินผลการดำเนินงานมีการประชุมเพื่อถ่ายทอดนโยบายลงสู่การปฏิบัติให้กับผู้ปฏิบัติงานและประชาชนผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมและสรุปเพื่อถอดบทเรียน มีการนิเทศติดตามผลงานดำเนินงานจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบึงกาฬร่วมกับองค์กร PATH2 HEALTH ในการติดตามนิเทศเครือข่ายที่มีกิจกรรมการสอนเพศวิถีศึกษาในโรงเรียนและสรุปความก้าวหน้าในเวทีการประชุม CUP เมืองบึงกาฬ

4. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการหลาย ๆ ด้าน ที่สำคัญ ได้แก่

4.1 ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ยังไม่เป็นที่รับทราบอย่างทั่วถึงทั้งด้านการเข้าใช้บริการคลินิกที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นในโรงพยาบาลด้านการสื่อสารกับชุมชน และด้านสถานปัญหาอนามัยการเจริญพันธุ์

4.2 แนวทางการดำเนินงานของอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ยังไม่ชัดเจน

4.3 ขาดระบบทำงานแบบบูรณาการร่วมกันของทุกหน่วยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 กระบวนการดำเนินงานการดำเนินงานพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Flame work) ในการพัฒนาการดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ วางแผน (Planning) ขั้นปฏิบัติ (Action) ขั้นสังเกตผลการปฏิบัติงาน (Observation) ขั้นสะท้อนกลับการปฏิบัติ (Reflection) โดยมีผลกระบวนการพัฒนาพัฒนาการดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ มีกระบวนการพัฒนา 9 ขั้นตอน ดังนี้

การวางแผน (Planning)

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทของพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปในการดำเนินงาน การเก็บข้อมูลก่อนการพัฒนา (Pre-test) กับครูผู้รับผิดชอบงานอนามัยการเจริญพันธุ์/สอนเพศศึกษาจำนวน 3 คน และสุक्षศึกษาโรงเรียนบึงกาฬ นายกเทศมนตรีตำบลบึงกาฬและนายกเทศมนตรีตำบลวิศิษฐ์ จำนวน 2 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชน/อาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 20 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเขตอำเภอเมือง จำนวน 14 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากโรงพยาบาลบึงกาฬ และจำนวน 6 คน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบึงกาฬ ตัวแทนเยาวชนแกนนำ เขตอำเภอเมือง จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด จำนวน 55 คน ซึ่งพบว่าการทดสอบข้อมูลด้านคุณลักษณะทางการดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ด้านนโยบาย ก่อนดำเนินการในระดับปานกลางหลังดำเนินการ มีความรู้ด้านนโยบาย ระดับมาก ด้านบริหารจัดการ ก่อนดำเนินการในระดับปานกลาง หลังดำเนินการ มีความรู้ด้านนโยบาย ระดับมาก ด้านการจัดบริการสุขภาพ ก่อนดำเนินการในระดับปานกลาง หลังดำเนินการ มีความรู้ด้านนโยบาย ระดับมาก ทดสอบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬพบว่าก่อนดำเนินการในระดับปานกลาง หลังดำเนินการแบบมีส่วนร่วมทุกด้านในระดับมาก วัดความ

พึงพอใจต่อการดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬพบว่าก่อนดำเนินการในระดับปานกลาง หลังดำเนินการมีความพึงพอใจทุกด้านในระดับมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 แต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์และจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ปี 2558 โดยนายอำเภอเมืองบึงกาฬ เป็นประธานกรรมการ และสาธารณสุขอำเภอเมืองบึงกาฬเป็นเลขา โดยมีคณะกรรมการจากทุกภาคส่วน คือ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลบึงกาฬ กำกับการสถานีตำรวจภูธรเมืองบึงกาฬ ผู้อำนวยการโรงเรียนบึงกาฬ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขต อำเภอเมืองบึงกาฬ เกษตรอำเภอ พัฒนาการอำเภอ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรีตำบลบึงกาฬ นายกเทศมนตรีตำบลวิศิษฐ์ ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขระดับตำบล ในเขตอำเภอเมืองบึงกาฬ ซึ่งได้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดทำแผน เพื่อหาแนวทางในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการดำเนินการแบบบูรณาการในการดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ และให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนให้คามร่วมมือในการประสานงานและหาข้อสรุปร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดกลยุทธ์และยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานร่วมกัน โดยขอความคิดเห็นข้อเสนอแนะด้านวิชาการจากหน่วยงานอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ร่วมกัน ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2558 เพื่อให้คณะกรรมการตามคำสั่งได้มีการประชุมและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาแนวทางในการดำเนินงานต่อไป [4]

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำแผนปฏิบัติการ (Action plan) โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผน ในวันที่ 20 มิถุนายน 2558 ณ โรงแรมเดอะวัน อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งมีนายอำเภอเมืองบึงกาฬเป็นประธานในการกล่าวเปิดงาน และมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 40 คน ซึ่งผู้วิจัยได้นำปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางในการในการจัดทำแผนงานปฏิบัติการ ผลการจัดการประชุม ผู้เข้าร่วมการประชุม มีความสนใจ กระตือรือร้นในการเข้าร่วมประชุมและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ บรรยายภาคในการประชุมเป็นกันเอง ผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ได้แผนปฏิบัติการจำนวน 3 โครงการ คือ 1) โครงการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่รับ

ผิดชอบงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ 2) โครงการอบรมให้ความรู้เรื่องการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นแก่นักเรียนและครูในสถานศึกษาเขตอำเภอเมืองบึงกาฬ 3) โครงการให้ความรู้เรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ ในครอบครัวและชุมชน งบประมาณจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบึงกาฬและโรงพยาบาลบึงกาฬ

การปฏิบัติงาน (Action)

ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ

4.1 โครงการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ ซึ่งโครงการดังกล่าวได้ดำเนินการมาแล้วระยะหนึ่งก่อนการจัดทำแผนเชิงปฏิบัติการในช่วงต้นปีงบประมาณ 2558 มีวัตถุประสงค์ให้ผู้รับผิดชอบงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ มีความรู้ความเข้าใจในเกณฑ์การประเมินตนเองและสามารถนำไปถ่ายทอดแก่ภาคีเครือข่ายได้

4.2 โครงการอบรมให้ความรู้เรื่องการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นแก่นักเรียนและครูในสถานศึกษาเขตอำเภอเมืองบึงกาฬ ซึ่งดำเนินการจัดอบรมในวันที่ 25 มิถุนายน 2558 ณ ห้องประชุมโรงแรมเดอะวัน อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ กลุ่มเป้าหมายครูผู้สอนวิชาเพศศึกษา นักเรียนชั้น ม.4 และ ม.6 จำนวน 80 คน ผลการดำเนินงานมีผู้เข้าร่วมการประชุม จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประชุมมีความกระตือรือร้น ตรงต่อเวลา ตั้งใจรับฟังคำบรรยายให้ความสนใจและร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอน มีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ชักถามข้อสงสัย จากวิทยากรในหลายประเด็น

4.3 โครงการให้ความรู้เรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ ในครอบครัวและชุมชน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ วันที่ 8 ธันวาคม 2558 ณ ห้องประชุมโรงแรมเดอะวัน อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ กลุ่มเป้าหมายเป็นครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่นและเยาวชนอยู่ในปกครอง จำนวน 50 คน มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมสามารถตอบคำถามตามแบบสอบถามได้ ร้อยละ 97 ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอแนะ

ประเด็นสำคัญนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์

1. สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ
2. สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์
3. สร้างสื่อเพื่อรณรงค์ประชาสัมพันธ์

4. ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

การสังเกตผลการปฏิบัติงาน (Observation)

ขั้นตอนที่ 5 นิเทศติดตามผลการดำเนินงานตามองค์ประกอบ ผลการนิเทศ ติดตามพบว่า การดำเนินงานพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ผ่านเกณฑ์การประเมิน ตามแบบประเมินมาตรฐานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ ผลการประเมินพบว่า องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการ มีการแต่งตั้งคณะทำงาน/คณะกรรมการ แผนปฏิบัติงาน/โครงการ/กิจกรรมระบบข้อมูล สารสนเทศและการจัดการความรู้ การสื่อสารภายใน การสนับสนุนทรัพยากร การกำกับ ติดตาม ประเมินผล องค์ประกอบที่ 2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีการสร้างภาคีเครือข่าย กำหนดแผนงานร่วมกัน/สื่อสารฐานข้อมูลเกี่ยวกับสถิติ/และข้อมูลเรื่องเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์/มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในวันสำคัญต่างๆ องค์ประกอบที่ 3 ครอบครัว/ชุมชน มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ องค์ประกอบที่ 4 สถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนบึงกาฬและกำหนดแนวทางการส่งต่อระหว่างโรงเรียนและโรงพยาบาลร่วมกันเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านอนามัยการเจริญพันธุ์และมีการติดตามเยี่ยมบ้าน องค์ประกอบที่ 5 สถานบริการสาธารณสุข มีการจัดตั้งคลินิกวัยรุ่นเพื่อให้บริการทั้งเชิงรับและเชิงรุกและขยายเครือข่ายไปยังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุกแห่งรวม 61 แห่ง ทั้งจังหวัด

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการประเมิน มีการสรุปคะแนนและผลการประเมินพร้อมให้ข้อชี้แนะเพิ่มเติม ได้แก่การมีการประชุมคณะกรรมการอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง และเพิ่มกิจกรรมการรณรงค์เพื่อสร้างกระแสสังคมอย่างน้อย 3 ครั้งใน 1 ปี เพิ่มการอบรมให้ความรู้กับประชาชนในทุกตำบลรวม 53 ตำบล ทั้งจังหวัดการสะท้อนกลับการปฏิบัติงาน (Reflection)

ขั้นตอนที่ 7 ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้วิจัยร่วมกับคณะกรรมการอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการดำเนินงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาการดำเนินงาน ตามแผนปฏิบัติการโดยการถอดบทเรียนหลังการดำเนินกิจกรรม หาปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัญหา อุปสรรค จากการพัฒนาและนำข้อมูลที่ได้ ไปวางแผนแก้ไขการพัฒนาการดำเนินงานในรอบต่อไป

โดยใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบบันทึกการประชุม และแบบสอบถามปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน โดยผู้วิจัยได้แจ้งวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแจ้งผลการดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ที่ผ่านมา หลังจากนั้นได้ร่วมแลกเปลี่ยนปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตีความสรุปผลจากข้อมูล และวางแผนในการแก้ไขปัญหาในวงรอบต่อไป

ขั้นตอนที่ 8 สรุปปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานและวางแผนในการแก้ไขปัญหาในวงรอบต่อไป ผู้วิจัยร่วมกับคณะกรรมการอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์และผู้ที่เกี่ยวข้องได้สรุปปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตีความสรุปผลจากข้อมูล และวางแผนในการแก้ไขปัญหาในวงรอบต่อไป

ส่วนที่ 3 ผลการดำเนินการพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

มีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬขึ้น ในปี 2558 คำสั่งที่ 205/2558 ลงวันที่ 28 พ.ค. 2558 มีแผนปฏิบัติงาน/โครงการที่เป็นลายลักษณ์อักษรและมีการติดตามผลการดำเนินงาน มีการสร้างฐานข้อมูลในการดำเนินงานสื่อสารเพื่อสร้างกระแสสังคม เผยแพร่และรณรงค์การดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์และสนับสนุนทุกกิจกรรม [5] ดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแผนปฏิบัติงาน/โครงการที่เป็นลายลักษณ์อักษรและมีการติดตามผลการดำเนินงานสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรบุคคลในการดำเนินงานทุกกิจกรรม

2. ครอบครัว/ชุมชนได้รับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์เกิดความรู้ความเข้าใจที่มากขึ้น มีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพในครอบครัวและมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายและยินดีให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรม

3. สถานศึกษามีการสอนเพศศึกษา มีการจัดกิจกรรมเรียนรู้ด้านเพศศึกษาและมีระบบส่งต่อและติดตามเยี่ยมบ้านในเด็กทุกกลุ่ม ใช้สื่อและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับการสนับสนุนวิชาการจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เช่น แผ่น DVD เอกสารแผ่น

พับ และคู่มือต่างๆที่ได้ตามมาตรฐาน

4. สถานบริการสาธารณสุขมีการจัดตั้งคลินิกวัยรุ่นและมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานอย่างเป็นทางการในโรงพยาบาลทั้ง 8 แห่ง และมีการจัดบริการเชิงรุกและขยายเครือข่ายไปยัง รพ.สต. ทุกแห่ง รวม 61 แห่ง เพื่อจัดบริการตามมาตรฐานสามารถรองรับผู้มารับบริการได้ทั่วถึงในทุกพื้นที่

ส่วนที่ 4 ปัจจัยแห่งความสำเร็จจากการดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

1. การจัดการแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ส่งผลให้มีการดำเนินงานร่วมกันทุกภาคส่วนครอบคลุมปัญหาในพื้นที่ โดยร่วมวางแผนการดำเนินงานร่วมปฏิบัติตามแผนดำเนินงานร่วมเฝ้าระวังเหตุการณ์ในชุมชน และร่วมติดตามประเมินผล

2. การจัดการความรู้ (Knowledge Management) ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ การติดตาม นิเทศงาน และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการพัฒนา โดยใช้แบบวัดความรู้ แบบสอบถามการมีส่วนร่วม กระบวนการพัฒนาตามขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลการปฏิบัติและการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบสอบถามได้ผลการวิจัยตามลำดับ จึงนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้รูปแบบการดำเนินงานพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ โดยใช้ MODEL 4 ส เพื่อพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ดังนี้

2.1 สร้างความรู้และความเข้าใจเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ Conducting Knowledge and Understanding Against Reproductive Health

2.2 สร้างสื่อเพื่อรณรงค์ประชาสัมพันธ์ Creating Media for Information Campaign

2.3 ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค Health promotion and prevention diseases

2.4 สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ Supporting Resource and Budget

3. การประเมินผล (Evaluation) โดยการนิเทศติดตาม ประเมินผลและประชุมถอดบทเรียนผลการดำเนินงาน

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานพัฒนาอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งการวิจัยพบการจัดการแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ร่วมวางแผนการดำเนินงาน ร่วมปฏิบัติตามแผนดำเนินงาน ร่วมเฝ้าระวังเหตุการณ์ในชุมชน ร่วมติดตามประเมินผลส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นแนวทางสำคัญในการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพที่ทางกระทรวงสาธารณสุขได้หยิบยกความสำคัญของการมีส่วนร่วมขึ้นมาปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทได้อย่างยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kamolthip Thipsungwan, Rungrat Srisuriyawet and Pornnapa Homsin [1] ส่งผลให้การดำเนินงานอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ผ่านเกณฑ์และได้เข้ารับเกียรติบัตรอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ ปี 2559 วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ.2559 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์สุขุมวิท 11 กรุงเทพมหานครและจังหวัดบึงกาฬได้ประกาศเป็นจังหวัดอนามัยการเจริญพันธุ์ และเข้ารับโล่จังหวัดอนามัยการเจริญพันธุ์ในปี 2560 จากกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ให้มีประสิทธิภาพนั้นต้องสร้างกระบวนการให้ผู้นำหรือผู้บริหารเห็นความสำคัญของนโยบายดังกล่าว โดยในระดับจังหวัดต้องขับเคลื่อนโดยผู้ว่าราชการจังหวัด จึงจะสามารถดึงเอานายอำเภอ มาเป็นผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนในระดับอำเภอได้ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการดำเนินงานเพื่อเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่อำเภออนามัยการเจริญพันธุ์และพื้นที่ที่ไม่ใช่อำเภออนามัยการเจริญพันธุ์

2. ควรศึกษาถึงความยั่งยืนของการดำเนินอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์

เอกสารอ้างอิง

- [1] Kamolthip Thipsungwan, Rungrat Srisuriyawet and Pornnapa Homsin. (2013). "Effects of Mother-Participating Program on Sexual Communication between Mother and Early Female Adolescents". **The Public Health Journal of Burapha University**, 8 (2) , July - December.
- [2] Kullapungpha Chosiwasakul. (2011). **Community participation for preventing and solving problems of not ready pregnancy, Somboon sub-district, Nongmuang district, Lopburi province**. Research report : Health Systems Research Institute, Nonthaburi.
- [3] TheeraphongKeawhawong. (2000). **Strong Community building Process : Community : Civil society**. 6th edition : Lkangnana : Khon Kaen.
- [4] Nithra Kitreerautiwong and Wutthachai Jariya. (2015). "Implementing District Health System Based on Primary Health Care Approach,". **Journal of Nursing and Health Care**, 33 (3) , July-September.
- [5] Nipphon Noywised. (2011). **Result Of Community Participation Planning In Security Fund Management : Nontong Sub-District Kasetomboon Distric Chaiyaphum Province**. Master Of Public Health Independent study, Khonkaen University.